

Ten geleide

In mei 1999 kwam aan het licht dat een deel van de voedselketen in ons land besmet was. De zogenaamde ‘dioxinecrisis’ brak uit. Deze crisis zorgde voor heel wat opschudding en dit niet alleen op het vlak van de volksgezondheid en op het politieke niveau. Velen vreesden ervoor dat de voedingssector een moeilijke periode zou tegemoet gaan en dat onze stijgende economische groei tot stilstand zou komen.

Dit Stativaria-nummer geeft via een aantal indicatoren een beeld van de gevolgen van de dioxinecrisis voor de Vlaamse economie, in het bijzonder voor de voedingsnijverheid. De nota is opgesteld door de administratie Planning en Statistiek (APS). Daarmee geeft APS gevolg aan haar opdracht om de Vlaamse overheid en haar diensten te voorzien van actuele en nuttige beleidsinformatie.

De informatie in deze nota is gebaseerd op gegevens die beschikbaar waren tot op 23 maart 2000. Recentere statistieken over de voedingssector en de conjunctuur in het algemeen kan u raadplegen in de april-editie van de ‘Conjunctuurnota voor Vlaanderen’ en onder de rubriek ‘Statistisch nieuws’ op onze website ‘Vlaamse statistieken’.

Website ‘Vlaamse statistieken’:

www.vlaanderen.be/statistiek

Rubriek ‘Conjunctuur’:

www.vlaanderen.be/statistiek/conjunctuur

Graag willen wij de diverse instanties die ons snel en accuraat statistisch materiaal toegeleverd hebben danken, i.h.b. het Nationaal Instituut voor de Statistiek en de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Josée Lemaître

Directeur-generaal

Administratie Planning en Statistiek

Samenstelling

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Planning en Statistiek
Thierry Vergeynst
m.m.v. Luk Deschamps

Coördinatie

Edwin Pelfrene

Verantwoordelijke uitgever

Josée Lemaître
Directeur-generaal
Boudewijnlaan 30
1000 BRUSSEL

Bestellingen

Caroline Temmerman
Tel: 02/553.57.84
Fax: 02/553.58.08
E-mail: caroline.temmerman@azf.vlaanderen.be

INHOUDSTAFEL

Ten geleide	
Samenvatting (blz. 4)	
Boordtabel (blz. 5)	
1. Belang van de voedingsnijverheid voor de Vlaamse economie (blz. 6)	
2. Studiemateriaal van nationale onderzoeksinstanties (blz. 8)	
3. Het producenten- en consumentenvertrouwen (blz. 8)	
4. De industriële productie (blz. 9)	
5. De omzet en investeringen (blz. 10)	
6. De uitvoer (blz. 11)	
7. De werkloosheid (blz. 12)	
8. De faillissementen (blz. 12)	
9. Besluit (blz. 13)	
Bijlage 1: Grafieken (blz. 14)	
Bijlage 2: Conjunctuur op de website 'Vlaamse statistieken' (blz. 26)	
Bijlage 3: Producten van de administratie Planning en Statistiek (blz. 27)	

Tabellen

Boordtabel (blz. 5)

Tabel 1: Spreiding van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten over de subsectoren van de voeding in 1997 (blz. 7)

Tabel 2: Spreiding van de uitvoer van voedingsproducten over de diverse afdelingen van het Geharmoniseerd Systeem in 1998 (blz. 11)

Tabel 3: Aantal faillissementen en getroffen arbeidsplaatsen in het Vlaamse Gewest voor de sector 'voeding & drank' (NACE 15) en voor het totaal van alle sectoren. Periode 1995 – 1999 (blz. 13)

Samenvatting

De voedingsnijverheid is vooral een Vlaamse aangelegenheid: 70% of meer van de activiteit gebeurt immers in het Vlaamse Gewest. De voedingsindustrie is goed voor 3 à 4% van de Vlaamse economie.

De economische gevolgen van de dioxinecrisis lieten zich in juni 1999 ongetwijfeld direct voelen. De Nationale Bank van België merkt op dat de gevolgen van deze crisis door de invoering van de euro evenwel beperkter bleven dan anders het geval zou zijn geweest.

Uit een aantal indicatoren blijkt dat de voedingsindustrie zich tegen eind 1999 grotendeels hersteld heeft. De indicatoren voor de voedingsnijverheid geven immers volgend beeld:

- het producentenvertrouwen is volledig hersteld;
- het consumentenvertrouwen kende slechts een minieme inzinking in juni vorig jaar en bevindt zich nu weer op een hoog niveau;
- de industriële productie is de inzinking reeds vanaf september te boven gekomen;
- de omzet kende begin 1999 reeds een terugval onder invloed van de zwakkere conjunctuur. Nadien kon de sector niet mee profiteren van de conjunctuurherleving. De investeringen vielen vanaf het tweede kwartaal van 1999 terug. Dit staat in contrast met de investeringstoename in de hele industrie;
- de uitvoer van dierlijke producten, vetten en oliën heeft zich eveneens hersteld van de schok;
- de tijdelijke werkloosheid kende inderdaad een piek in juni 1999, doch kende nadien een duidelijke daling;
- het aantal faillissementen was in 1999 hoger dan het jaar voordien. Toch betrof het geen uitzonderlijke situatie.

Dit herstel heeft tot vandaag nog niet geleid tot een echte conjunctuuropleving zoals het geval is voor de hele economie.

Boordtabel

Belang van de voedingssector					
	Aandeel in de bruto toegevoegde waarde (à factorkosten) in 1997		Aandeel in de bezoldigde tewerkstelling op 30 juni 1998		
Vlaams Gewest	3,7%		3,3%		
Waals Gewest	2,4%		2,3%		
Brussels Gewest	0,8%		0,9%		
België	3,0%		2,6%		
Industriële productie per werkdag (indices, 1995 = 100)					
	Jaar 1998		Jaar 1999		Evolutie
Voeding & drank	113,6		108,7		-4,3 %
Totale industrie (excl. bouw)	113,5		114,9		+1,2 %
Omzet (indices, 1 ^{ste} kwartaal 1998 = 100)					
	Tweede semester 1998		Tweede semester 1999		Evolutie
Voedings- en genotsmiddelen	199,7		188,8		-5,4 %
Totale nijverheid	194,8		205,8		+5,6 %
Investerings (indices, 1 ^{ste} kwartaal 1998 = 100)					
	Tweede semester 1998		Tweede semester 1999		Evolutie
Voedings- en genotsmiddelen	282,9		228,9		-19,1 %
Totale nijverheid	254,5		272,6		+7,1 %
Uitvoer					
	Derde kwartaal 1998		Derde kwartaal 1999		Evolutie
Dierlijke producten	31 mrd BEF	776 mln EUR	28 mrd BEF	697 mln EUR	-10,2 %
Vetten, oliën, e.d.	7 mrd BEF	176 mln EUR	8 mrd BEF	186 mln EUR	+5,6 %
Voedselindustrie	54 mrd BEF	1.334 mln EUR	55 mrd BEF	1.363 mln EUR	+2,3 %
Totaal, alle sectoren	1.153 mrd BEF	28.590 mln EUR	1.256 mrd BEF	31.128 mln EUR	+8,9 %
Aantal faillissementen					
	1998		1999		Evolutie
Voedingsnijverheid	52		64		+23,1 %
Totaal, alle sectoren	3.758		3.627		-3,5 %
Aantal betrokken werknemers bij faillissementen					
	1998		1999		Evolutie
Voedingsnijverheid	232		320		+37,9 %
Totaal, alle sectoren	7.959		8.171		+2,7 %

WEERSLAG VAN DE DIOXINECRISIS OP DE VLAAMSE ECONOMIE

In juni 1999 trof de zogenaamde ‘dioxinecrisis’ pas goed onze economie. Toen bleek dat een belangrijk deel van de voedselketen in ons land besmet was. Velen vreesden dat de Belgische (en Vlaamse) economie erg te lijden zou hebben van de productie-inkrimping en uitvoervermindering in de voedingssector.

Deze nota probeert aan de hand van de beschikbare indicatoren de gevolgen te schetsen van de dioxinecrisis op de Vlaamse economie, in het bijzonder de voedingsindustrie. Vooreerst komt een situering van de voedingsnijverheid in de Vlaamse economie aan bod, respectievelijk wat de toegevoegde waarde en de tewerkstelling betreft. Nadien wordt enig studiemateriaal van het Federaal Planbureau, de Nationale Bank van België en de Federatie van de Voedingsindustrie kort belicht. De reeks met indicatoren start bij het producenten- en consumentenvertrouwen. Dit zijn subjectieve indicatoren die peilen naar de opinie aan de aanbod- en vraagzijde. Een volgende kernindicator is de industriële productie die een maat is voor de output van de sector. Andere belangrijke statistieken zijn de omzet- en investeringsgegevens. Vervolgens wordt de uitvoer besproken. De werkloosheid en i.h.b. de tijdelijke werkloosheid geeft een goed beeld van de conjuncturele situatie. Finaal volgt een overzicht van het aantal faillissementen. Telkenmale wordt geprobeerd de situatie in de voedingsnijverheid te vergelijken met het algemene economische verloop. De afwezigheid van gedetailleerde regionale rekeningen, input-outputmodellen en andere planmodellen verhindert een meer grondige analyse.

Bij het verzamelen van de data is gebleken dat de ‘voedingsnijverheid’ in de diverse bronnen nogal eens andere definities kent. Dit komt de vergelijkbaarheid uiteraard niet ten goede. Toch menen wij dat dit geen afbreuk doet aan de tendensen en de conclusies die als dusdanig geformuleerd worden voor de ‘voedingssector’.

1. Belang van de voedingsnijverheid voor de Vlaamse economie

De voedingsnijverheid is goed voor 3,7% van de Vlaamse bruto toegevoegde waarde en voor 3,3% van de Vlaamse bezoldigde tewerkstelling.

Een eerste indicator is de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten. De bron hiervoor is het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR). De recentste gegevens handelen over het jaar 1997.

Definitie: de bruto toegevoegde waarde is gelijk aan het verschil tussen de waarde van de geproduceerde goederen en diensten enerzijds en de waarde van de in het productieproces verbruikte goederen en diensten anderzijds. De waardering gebeurt tegen factorkosten (excl. indirecte belastingen, incl. subsidies) omdat dit weergeeft wat de producenten aan factorvergoedingen moeten betalen om de bruto toegevoegde waarde te realiseren. De indeling van de voedingssector gebeurde volgens de NACE-CLIO groepen 411 t.o.v. 428.
FRED-fiche: <http://fred.vlaanderen.be/reeksen/1582.htm>

Het Vlaamse Gewest realiseerde in 1997 een bruto toegevoegde waarde van 4,6 miljard frank. Daarvan kwam 3,7% op naam van de voedingssector¹. De gegevens laten een uitsplitsing toe in drie subsectoren:

Tabel 1: spreiding van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten over de subsectoren van de voeding in 1997

Vlees, vleeswaren, conserven, overige slachtproducten	20,2%
Overige voedingsmiddelen waaronder melk(producten)	68,2%
Dranken	11,6%
Totaal voeding	100%
	171,9 miljard frank (4,3 miljard euro)

Bron: INR, verwerking APS

De voedingsnijverheid is naar verhouding sterker aanwezig in Vlaanderen: waar het Vlaamse Gewest instaat voor 59,9% van de totale bruto toegevoegde waarde van België, is het voor wat de voedingsindustrie betreft goed voor 74,9%.

Een tweede invalshoek om het belang van de voedingsnijverheid te duiden is de bezoldigde tewerkstelling. De data zijn afkomstig van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ).

Definitie: het gaat om tewerkstelling van personen die bezoldigde arbeid verrichten (arbeiders, bedienden en ambtenaren). De statistiek wordt gemeten naar werkplaats van de betrokkenen. De voedingssector wordt omschreven door de NACEBEL-code 15.
FRED-fiche: <http://fred.vlaanderen.be/reeksen/1724.htm>

De Vlaamse economie zorgde midden 1998 voor een bezoldigde tewerkstelling van 1.886.000 banen waarvan 62.000 in de voedingssector (3,3% van het totaal).

Ook uit deze indicator blijkt het grotere belang van de voeding voor Vlaanderen dan voor de rest van België. Het Vlaamse Gewest kent immers een aandeel van 57,0% van de totale bezoldigde tewerkstelling in ons land. In de voedingsnijverheid loopt dit op tot 71,4%.

De provincie Antwerpen telt de meeste werknemers in de voeding (17.700), gevolgd door Oost- en West-Vlaanderen (elk circa 15.100). Vlaams-Brabant is goed voor een tewerkstelling in de voeding van 8.100 bezoldigde arbeidsplaatsen. In de provincie Limburg zijn het er 6.000. Aan de hand van specialisatie-indices kan men het belang van de voedingsindustrie in de verschillende Vlaamse provincies schetsen. Deze index geeft weer in welke mate de voeding een groter of kleiner aandeel heeft in de totale bezoldigde tewerkstelling voor een provincie dan voor het Vlaamse Gewest (anders gezegd: een index van meer dan 100 toont dat een provincie naar verhouding meer personen tewerkstelt in de voeding dan gemiddeld in Vlaanderen). Grafiek 1 (bijlage) illustreert het grotere belang van de voedingsnijverheid in de economie voor West- (127) en Oost-Vlaanderen (116).

¹ De interrelaties tussen de voedingsnijverheid en andere sectoren (bijvoorbeeld voor de toelevering van materialen en grondstoffen) kunnen nog niet gekwantificeerd worden.

2. Studiemateriaal van nationale onderzoeksinstanties

De dioxinecrisis had in 1999 een negatief effect op de Belgische economie ten belope van 0,2 à 0,25 procentpunt van het nationale BBP.

Het Federaal Planbureau (FPB) raamde het effect van de dioxinecrisis op de Belgische economie op –0,21 procentpunt van het BBP voor 1999 en –0,04 procentpunt voor 2000². De berekeningen gebeurden onder de hypothesen dat de crisis het gedrag van de Belgische huishoudens gedurende twee weken zou beïnvloeden en dat de uitvoer verscheidene maanden zou aangetast worden, afnemend in de tijd. Sommige elementen werden niet in rekening gebracht: de vernietiging van bestaande stocks, het effect van prijsveranderingen op de buitenlandse handel en sommige activiteiten als gevolg van de dioxinecrisis (vb. laboratoriumtesten). Volgens het Federaal Planbureau is het voornamelijk de export die te lijden had, met 20 miljard minderontvangsten in 1999. De binnenlandse consumptie zou in 1999 4,6 miljard frank (114 miljoen euro) lager uitvallen dan voorzien.

De Nationale Bank van België (NBB) stelt dat door de dioxinecrisis de totale toegevoegde waarde met een kwart procentpunt verminderde in 1999³. Dit is minder dan aanvankelijk gevreesd. De NBB onderlijnt daarbij het belang van de euro. Zonder de euro zou de wisselkoers en het rentepeil druk ondervonden hebben. De andere economische sectoren zouden de effecten van de dioxinecrisis dan veel sterker hebben gevoeld.

De Federatie van de Voedingsindustrie (FEVIA) organiseert op trimestriële basis een enquête over de economische ontwikkeling in de voedingsindustrie⁴. Uit de resultaten van het vierde kwartaal van 1999 merkt FEVIA op dat de ondernemers uit de voedingsindustrie zich toen veel positiever uitlieten dan drie maanden eerder. Concreet toonde 40,3% van de ondervraagden zich optimistischer tegenover 12,2% dat minder optimisme aan de dag legde. Voor 46,9% van de ondervraagden was er geen verschil. FEVIA zegt verder dat de binnenlandse markt zich tegen het einde van 1999 over het algemeen hersteld heeft. De enquête toonde verder aan dat de export toen nog steeds hinder ondervond van de dioxinecrisis. Vooral de subsectoren van het vlees en de veevoeder kenden nog moeilijkheden.

3. Het producenten- en consumentenvertrouwen

Subjectieve conjunctuurindicatoren tonen aan dat het vertrouwen van (Belgische) producenten en consumenten zich tegen eind 1999 hersteld heeft.

De Nationale Bank van België (NBB) organiseert iedere maand een conjunctuurenquête bij ondernemers. Er zijn ook resultaten voor de voedingsnijverheid beschikbaar, zij het voor heel België.

² Federaal Planbureau, 'Short Term Update, 4/99', 9 november 1999, blz. 3-4.

³ Nationale Bank van België, 'Verslag. Deel 1: Economische en financiële ontwikkeling 1999', 2 februari 2000, blz. 18-20.

⁴ FEVIA, 'Kwartaalenquête in de voedingsindustrie', februari 2000, zie: <http://www.fevia.be/nederlands/economie.htm#Kwartaalenquete>

Definitie: de NBB bevaart iedere maand bedrijfsleiders uit diverse sectoren aan de hand van een kwalitatieve enquête. D.w.z. dat aan de ondernemers gevraagd wordt hun opinie weer te geven omtrent een aantal (bedrijfs)economische onderwerpen. Uit de antwoorden wordt een samengestelde indicator berekend die dan de globale conjunctuur meet.

FRED-fiche: <http://fred.vlaanderen.be/reeksen/2663.htm>

Grafiek 2 (bijlage) toont de forse verslechtering van de conjunctuurcurve in juni en juli 1999. Vanaf augustus trad duidelijk een herstel in. De recentste brutowaarden doen zelfs een opleving van de trend vermoeden (de trend kan slechts met vier maanden vertraging berekend worden).

Er zijn maandelijks ook gegevens beschikbaar over het vertrouwen van de consumenten in België (grafiek 3 in bijlage). Een belangrijke deelindicator meet de bereidheid om belangrijke aankopen te doen op het ogenblik.

Definitie: het gaat om een kwalitatieve enquête, uitgevoerd door een enquêtebureau, waarin gezinnen bevaagd worden over hun oordeel over de algemene economische situatie, hun persoonlijke financiële situatie en hun plannen om duurzame consumptiegoederen aan te kopen. Hieruit wordt de indicator gedistilleerd.

FRED-fiche: <http://fred.vlaanderen.be/reeksen/2684.htm>

De algemene vertrouwensindicator kende een kleine inzinking in juni 1999. Nadien volgde een herstel. De indicator was in het najaar opwaarts gericht.

De bereidheid om belangrijke aankopen te doen kende eveneens een terugval in juni. In juli was dit reeds weggewerkt. Eind 1999 leek deze indicator zich te stabiliseren op het niveau van het begin van het jaar.

4. De industriële productie

De industriële productie in de voedingsnijverheid kende in juni 1999 een scherpe terugval. Nadien volgde een herstelbeweging. De recentste waarnemingen liggen toch onder het niveau van vorig jaar.

Hier komt de industriële productie in de voedingsnijverheid in het Vlaamse Gewest aan bod. De bron is het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS).

Definitie: de indices van de industriële productie zijn een maat voor de productie van goederen en diensten. De gegevens worden betrokken via de PRODCOM-enquête van het NIS waarin naar de productie gepeild wordt in diverse sectoren. Deze enquête laat toe vergelijkbare statistieken op te stellen op Europees vlak. De maandindices zijn hier gecorrigeerd voor de ongelijke duur en samenstelling van de maanden. De voedingsnijverheid wordt gedefinieerd a.h.v. de NACEBEL-code 15. De gegevens kennen een seizoenpatroon: in de voeding ligt de industriële productie ieder jaar lager in juli en augustus en meer nog in de wintermaanden januari en februari.

FRED-fiche: <http://fred.vlaanderen.be/reeksen/2565.htm>

Uit grafiek 4 (bijlage) blijkt dat de Vlaamse industriële productie in de sector van de voeding en drank in juni 1999 fors lager lag (index 91,1. Basis: januari 1998 = 100) dan gewoonlijk. In juni 1998 werd nog een waarde van 109,1 opgetekend. De totale industriële productie kende nauwelijks een inzinking (index 111,0 in juni 1999 tegenover 113,0 in juni 1998). Grafiek 5 (bijlage) illustreert de analoge evolutie in heel België.

De productie van voeding herstelde nadien geleidelijk. In november 1999 lag ze zelfs hoger dan een jaar eerder. In december 1999 – januari 2000 zijn de productiecijfers seizoenmatig lager. Toch waren de overeenkomstige gegevens van een jaar eerder beter.

5. De omzet en investeringen

De omzet en investeringen in de voedingsnijverheid profiteren niet mee van de algemene conjuncturele opleving vanaf de tweede helft van 1999.

De omzet- en investeringscijfers zijn afkomstig van de BTW-statistieken die door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) ingezameld worden.

Definitie: de data worden op permanente basis door het NIS betrokken van de BTW-administratie. Het gaat om waardecijfers uitgedrukt in werkelijke prijzen. Er is dus zowel invloed van prijs- als hoeveelheidsontwikkelingen. Bedrijven met een jaaromzet van meer dan 20 miljoen frank moeten op maandbasis aangifte doen. Voor de andere ondernemingen is dit op kwartaalbasis. De aangiften worden per hoofdzetel opgesteld voor alle vestigingen samen. Voor de multiregionale ondernemingen worden de cijfers gesplitst proportioneel volgens de spreiding van het personeel (verdeelsleutel: RSZ-statistieken). Zo bekomt men betere ramingen voor de gewestelijke omzet- en investeringsbedragen. De voedingsnijverheid wordt omschreven door de 'NACE 1970'-codes 41 en 42. De bespreking betreft nog voorlopige data die in de toekomst herzien zullen worden. Hierna worden de resultaten voor maand- en kwartaalaangevers samen besproken. De groeicijfers hebben betrekking op hetzelfde kwartaal van het jaar tevoren.

De omzetcijfers in de voedingsnijverheid lagen tijdens het eerste kwartaal van 1999 10,0% lager dan het jaar voordien (grafiek 6 in bijlage). De conjunctuurverzwakking op dat moment is hiervoor verantwoordelijk; immers ook de omzet van de gehele nijverheid was lager, zij het minder sterk (-5,0%). Ook tijdens het tweede kwartaal was er sprake van lagere omzetcijfers. In de voedingssector werd een daling met 6,6% genoteerd tegenover -3,8% voor de totale industrie. In het derde kwartaal liep de ontwikkeling uiteen: in de voedingsnijverheid is de omzet nog steeds lager dan een jaar terug (-5,5%). In de totale nijverheid daarentegen groeide de omzet (+3,2%). De invloed van de dioxinecrisis komt hier tot uiting. Deze ontwikkeling zet zich verder in het laatste kwartaal van 1999: waar de omzet in de voedingssector 5,3% lager noteerde dan in 1998, is er voor de hele industrie een toename met 7,9%.

Het verloop van de investeringen is aan sterkere schommelingen onderhevig (grafiek 7 in bijlage). In het eerste kwartaal van 1999 was er zowel in de voedingsindustrie (+10,2%) als in de totale industrie (+11,4%) een duidelijke investeringsgroei t.o.v. het vorige jaar. In het tweede kwartaal van 1999 vielen de investeringen terug in de voeding (-4,1%). In de hele nijverheid was er een toename met 4,0%. Toen de dioxinecrisis pas goed een feit was in het derde kwartaal van 1999 daalden de investeringen in de voedingssector zelfs met 12,9%. Dit staat in contrast met de totale industrie die een groei van de investeringen realiseerde met 10,9%. De situatie is nog verergerd in het laatste kwartaal met een afname van het

investeringsbedrag in de Vlaamse voedingssector met 23,2%. De totale nijverheid wist een groei van 4,4% neer te zetten.

6. De uitvoer

De uitvoer van de diverse voedingssectoren kende een terugval in juni 1999. Tegen het einde van het derde kwartaal van 1999 waren de ergste gevolgen achter de rug.

Er zijn via het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) maandelijkse gegevens beschikbaar over de uitvoer van het Vlaamse Gewest en dit naar productcategorie.

Definitie: de gegevens handelen over de gewestelijke uitvoer van Vlaanderen. De transacties tussen de gewesten zijn niet inbegrepen. De data hebben betrekking op geregistreerde gegevens (ministerie van Financiën, administratie der Douane en Accijnzen). De waarde van de goederen is de prijs aan de nationale grens. Zij omvat de verkoopprijs 'af-fabriek' van de goederen, vermeerderd met de vervoers- en verzekeringskosten tot aan de grens, doch exclusief taksen en subsidies. De voedingsindustrie wordt gedefinieerd volgens het Geharmoniseerd Systeem. Dit is een codering van goederen die ontwikkeld werd door de Werelddouane-organisatie en uitgebreid door Eurostat.
FRED-fiche: <http://fred.vlaanderen.be/reeksen/1673.htm>

De uitvoer van voedingsproducten bedroeg over heel 1998 circa 395,2 miljard frank (9,8 miljard euro). Dit is 8,0% van de totale Vlaamse uitvoer. Het aandeel van de onderscheiden productcategorieën in de uitvoer van voedingsproducten in 1998 was als volgt:

Tabel 2: spreiding van de uitvoer van voedingsproducten over de diverse afdelingen van het Geharmoniseerd Systeem in 1998

Levende dieren en producten daarvan	32,8%
Vetten, oliën, was e.d.	8,5%
Voedselindustrie, alcohol, azijn, tabak	58,6%
Totaal uitvoer van voedingsproducten	100%
	395,2 miljard frank (9,8 miljard euro)

Bron: INR, verwerking APS

De uitvoer van dierlijke producten kende een forse terugval in juni 1999: -48% in vergelijking met een jaar eerder (grafiek 8 in bijlage). In juli en augustus lag de uitvoerwaarde ook nog lager dan een jaar terug. In september werd weer een vergelijkbaar niveau gehaald als het jaar voordien.

De export van de voedselindustrie (waaronder ook alcohol, azijn en tabak) liet een minder sterke daling optekenen. In juni 1999 was de uitvoerwaarde er 6% geringer dan in juni 1998 (grafiek 9 in bijlage).

De uitvoer van vetten en oliën viel in juni 1999 terug met 23% op jaarbasis (grafiek 8 in bijlage). Ook in juli werd een lager bedrag opgetekend dan in juli 1998. Nadien volgde een herstel. In augustus was de export van deze productcategorie zelfs merkbaar toegenomen in vergelijking met vorig jaar.

7. De werkloosheid

Het aantal werklozen in de voedingsnijverheid kende een trendmatige daling over de laatste twee jaar. De tijdelijke werkloosheid in de voeding vertoonde een piek in juni 1999. Nadien daalde ook deze indicator naar een niveau van voor de crisis.

De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) beschikt over gegevens van de tijdelijke werkloosheid voor het Vlaamse Gewest, inclusief de sector van de voeding en drank. De gegevens zijn onderhevig aan seizoensschommelingen waarbij tijdens januari – februari een piek bereikt wordt. Juli is een dalmaand.

Definitie: tijdelijke werkloosheid ontstaat wanneer de arbeidsovereenkomst van een werknemer voor een beperkte tijd geschorst wordt omwille van economische moeilijkheden van tijdelijke aard, slechte weersomstandigheden, overmacht, een technische stoornis, jaarlijks verlof e.d. Deze statistiek is een goede conjunctuurindicator omdat deze sneller toeneemt dan de andere vormen van werkloosheid tijdens een recessie en – omgekeerd – sneller afneemt tijdens een herneming van de economie. Dit wijst erop dat de tijdelijke werkloosheid als een buffer gebruikt wordt om een daling van de vraag tijdelijk op te vangen. De data die hier besproken worden gaan over het gemiddeld aantal tijdelijke werklozen. De voedingsindustrie heeft betrekking op de 'NACE 1970'-codes 41 en 42.
FRED-fiche: <http://fred.vlaanderen.be/reeksen/2561.htm>

De tijdelijke werkloosheid voor alle sectoren samen kende in 1998 een stijging onder invloed van de conjunctuurverzwakking. Vanaf de tweede helft van 1999 trad een herstelbeweging in.

Grafiek 10 (bijlage) laat een sterke toename zien van de tijdelijke werkloosheid in de sector van de voeding en drank in juni 1999. In absolute aantallen waren er dan 1.883 tijdelijke werklozen in deze sector in Vlaanderen. In de zomermaanden juli en augustus sorteerde de dioxinecrisis ook nog enig effect. Vanaf september 1999 nam deze indicator ongeveer het niveau aan van het jaar voordien. De totale tijdelijke werkloosheid voor alle sectoren lag vanaf september 1999 echter lager dan in 1998.

Uit de traditionele werkloosheidsindicatoren kan geen invloed van de dioxinecrisis opgemerkt worden (grafiek 11 in bijlage). Zo waren er in juni 1999 5.550 uitkeringsgerechtigde volledig werklozen uit de sector van de voeding. Dit is 8,7% minder dan een jaar eerder. De recentste waarnemingen laten overigens een verdere daling van de werkloosheid in de voeding zien. Dit wijst erop dat bedrijven niet massaal overgingen tot ontslagen als gevolg van de dioxinecrisis.

8. De faillissementen

Er waren in 1999 meer faillissementen in de voedingssector dan in 1998. Over een ruimere periode beschouwd kan het jaar 1999 toch niet als uitzonderlijk bestempeld worden.

De firma Graydon Belgium NV beschikt over gegevens van het aantal faillissementen. Er zijn data beschikbaar voor het jaar 1999 en dit ook voor het Vlaamse Gewest in de sector van de voeding en drank. Zie tabel 3.

Definitie: het gaat om het aantal vonnissen waarbij een faillissement uitgesproken werd. De data zijn voor herzieningen vatbaar. De statistiek over het aantal betrokken werknemers moet met het nodige voorbehoud geïnterpreteerd worden. De voedingsnijverheid wordt omschreven door de NACEBEL-code 15.

Volgens de gegevens kende de Vlaamse voedingsnijverheid 64 falingen in 1999. Daarbij verloren 320 werknemers hun baan. In 1998 bedroeg het aantal falingen nog 52. Daarbij waren 232 werknemers betrokken. De gegeven wijzen m.a.w. op een verslechtering van de economische situatie in de sector van voeding en drank. Toch gaat het niet om een uitzonderlijke situatie. Zo waren er in 1996 eveneens 64 faillissementen in deze sector met een banenverlies van 385 jobs als gevolg.

Voor het totaal van alle sectoren waren er 3,5% minder falingen in 1999 t.o.v. 1998. Het aantal geschrapte jobs daarbij steeg enigszins (+ 2,7%).

Tabel 3: aantal faillissementen en getroffen arbeidsplaatsen in het Vlaamse Gewest voor de sector 'voeding & drank' (NACE 15) en voor het totaal van alle sectoren. Periode 1995 – 1999.

	Sector 'voeding & drank'		Totaal van alle sectoren	
	Aantal faillissementen	Aantal getroffen arbeidsplaatsen	Aantal faillissementen	Aantal getroffen arbeidsplaatsen
1999	64	320	3.627	8.171
1998	52	232	3.758	7.959
1997	59	399	4.105	11.059
1996	64	385	3.883	11.398
1995	52	254	3.622	11.839

Bron: Graydon Belgium NV

9. Besluit

De voedingsnijverheid vertegenwoordigt rechtstreeks 3 à 4% van de Vlaamse economie.

De economische gevolgen van de dioxinecrisis lieten zich in juni 1999 inderdaad direct voelen in de voedingsindustrie: het vertrouwen van de producenten nam een duik, de industriële productie daalde, de omzet volgde het conjunctuurherstel in de hele economie niet, de investeringen krompen, de uitvoer viel terug en de tijdelijke werkloosheid kende een piek.

Een paar maanden later bereikten de meeste indicatoren evenwel terug het niveau van vóór de crisis. De algemene conjunctuuropbloei is daar niet vreemd aan. Toch kan de voedingssector moeilijk aansluiting vinden bij de echte opgaande beweging die zich in de hele economie voordoet. De achterblijvende omzet en de dalende investeringen zijn daar tekenend voor.

Het valt af te wachten of de voedingsnijverheid in de loop van 2000 zal kunnen deelnemen aan de globale opwaartse beweging van de hele economie.

BIJLAGE 1: GRAFIEKEN

Grafiek 1: Specialisatie-indices voor de voeding in de Vlaamse provincies op 30 juni 1998 (blz. 15)

Grafiek 2: Conjunctuurenquête NBB. Synthetische curve voor de voedingsnijverheid. België (blz. 16)

Grafiek 3: Indicator van het consumentenvertrouwen en bereidheid tot belangrijke aankopen. België (blz. 17)

Grafiek 4: Industriële productie per werkdag. Vlaamse Gewest (indices, jan 1998 = 100) (blz. 18)

Grafiek 5: Industriële productie per werkdag. België (indices, jan 1998 = 100) (blz. 19)

Grafiek 6: Omzet. Vlaamse Gewest (indices, 1ste trim 1998 = 100) (blz. 20)

Grafiek 7: Investerings. Vlaamse Gewest (indices, 1ste trim 1998 = 100) (blz. 21)

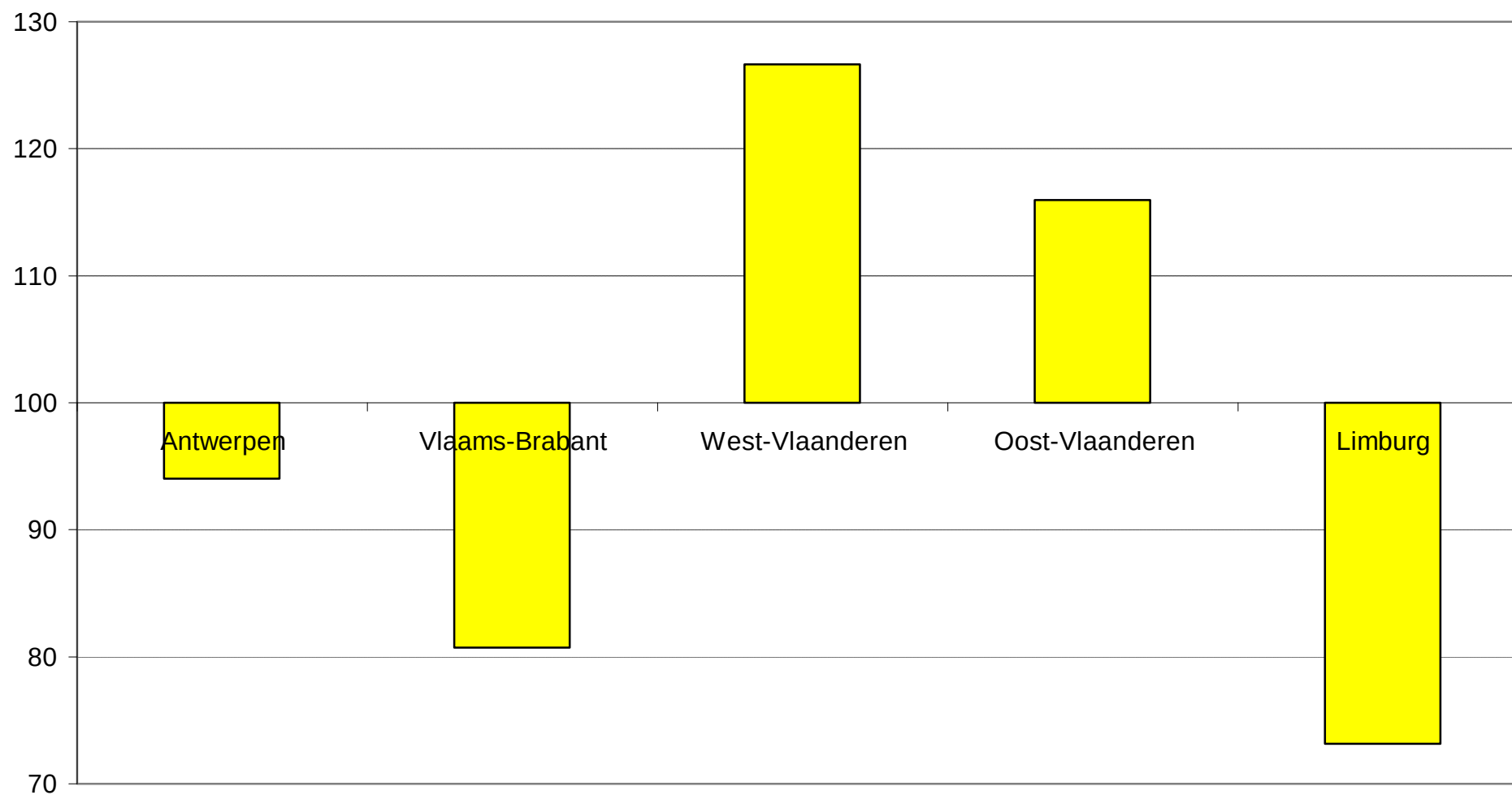
Grafiek 8: Evolutie van de uitvoer uit het Vlaamse Gewest. Totale uitvoer en uitvoer van dierlijke producten en vetten en oliën e.d. (indices, jan 1998 = 100) (blz. 22)

Grafiek 9: Evolutie van de uitvoer uit het Vlaamse Gewest. Totale uitvoer en uitvoer van de voedselindustrie (indices, jan 1998 = 100) (blz. 23)

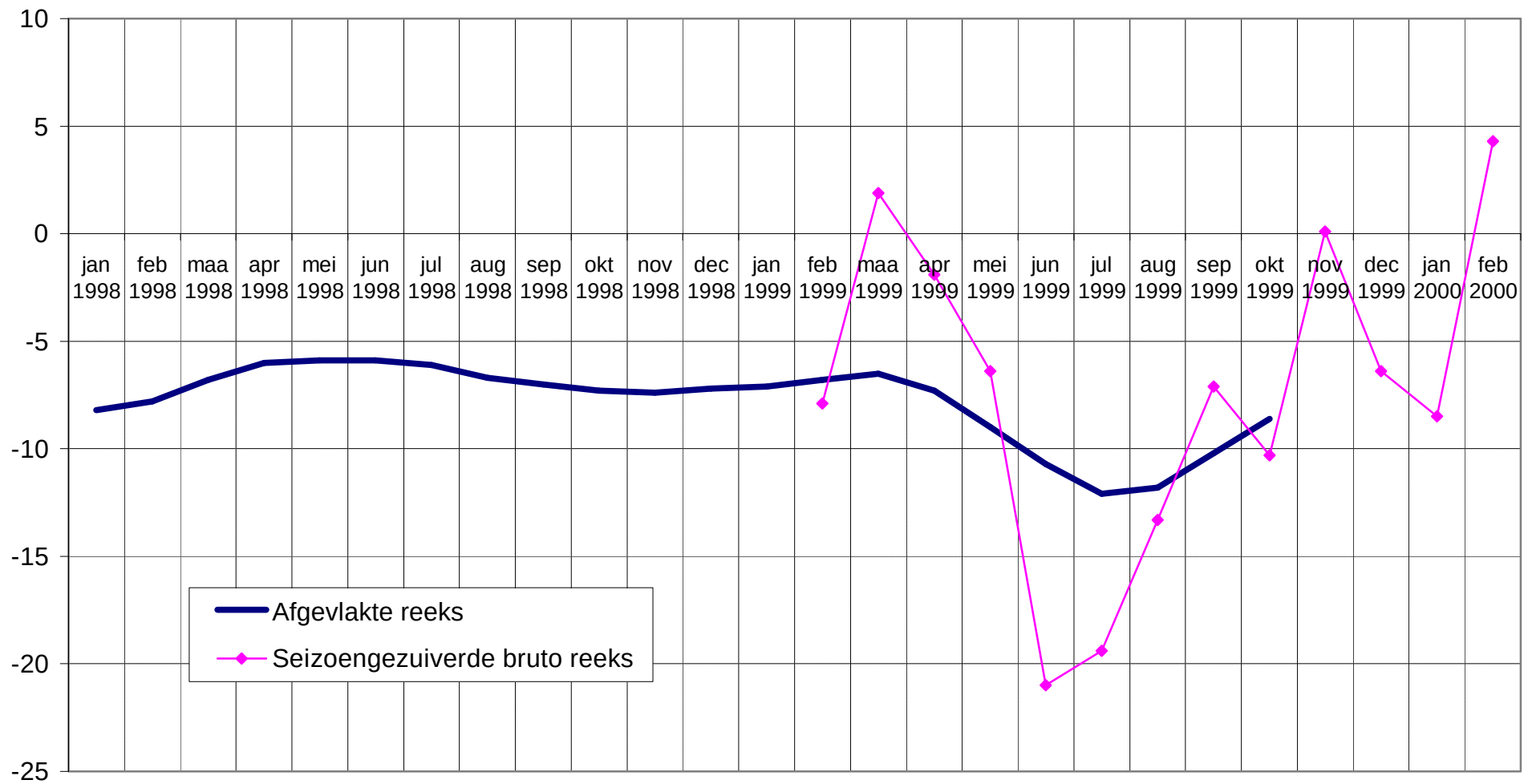
Grafiek 10: Tijdelijke werkloosheid – gemiddeld aantal. Vlaamse Gewest. Totaal en sector voeding & drank (indices, jan 1999 = 100) (blz. 24)

Grafiek 11: Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen. Vlaamse Gewest. Sector voeding (indices, jan 1998 = 100) (blz. 25)

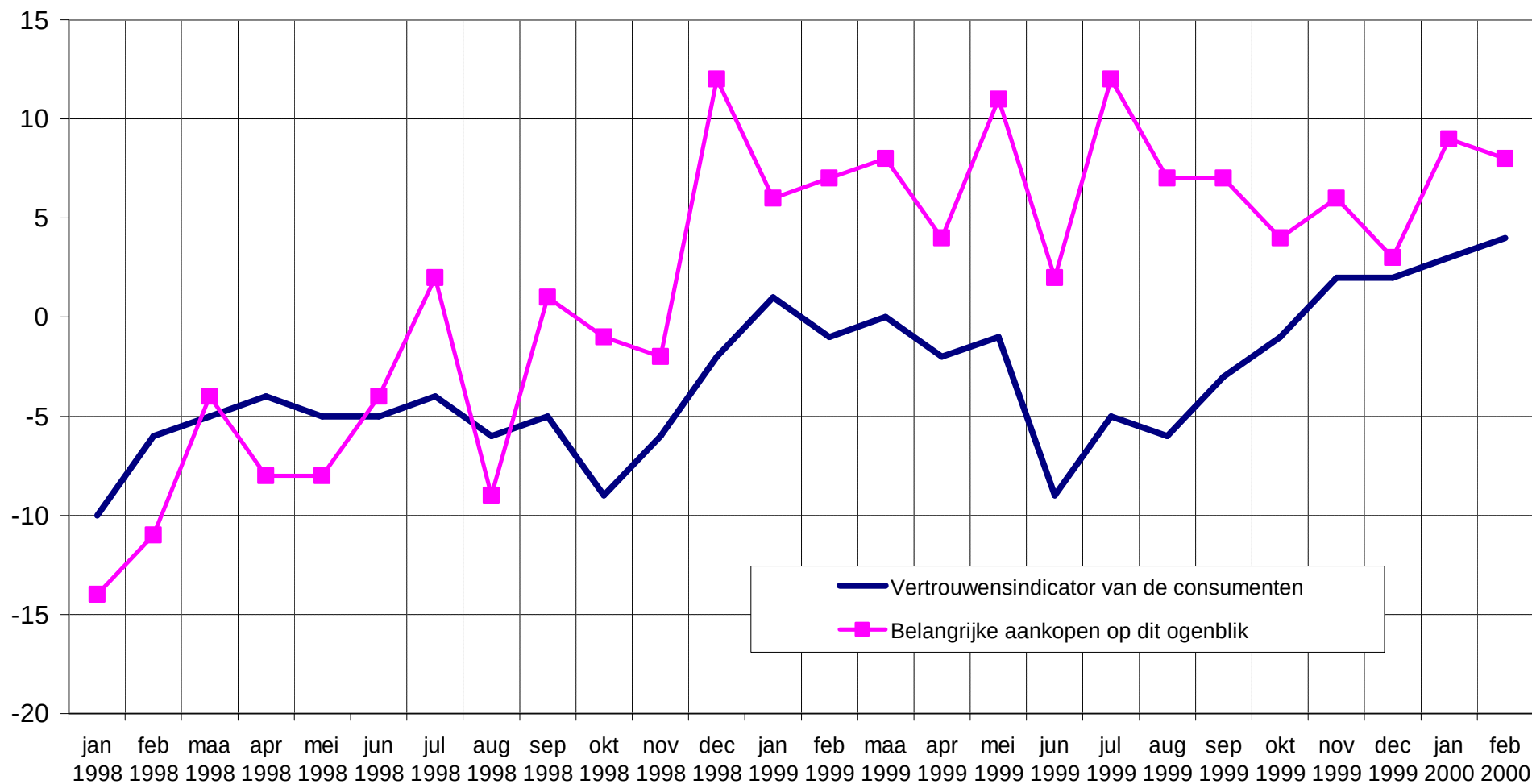
**GRAFIEK 1: SPECIALISATIE-INDICES VOOR DE VOEDING
IN DE VLAAMSE PROVINCIES OP 30 JUNI 1998**

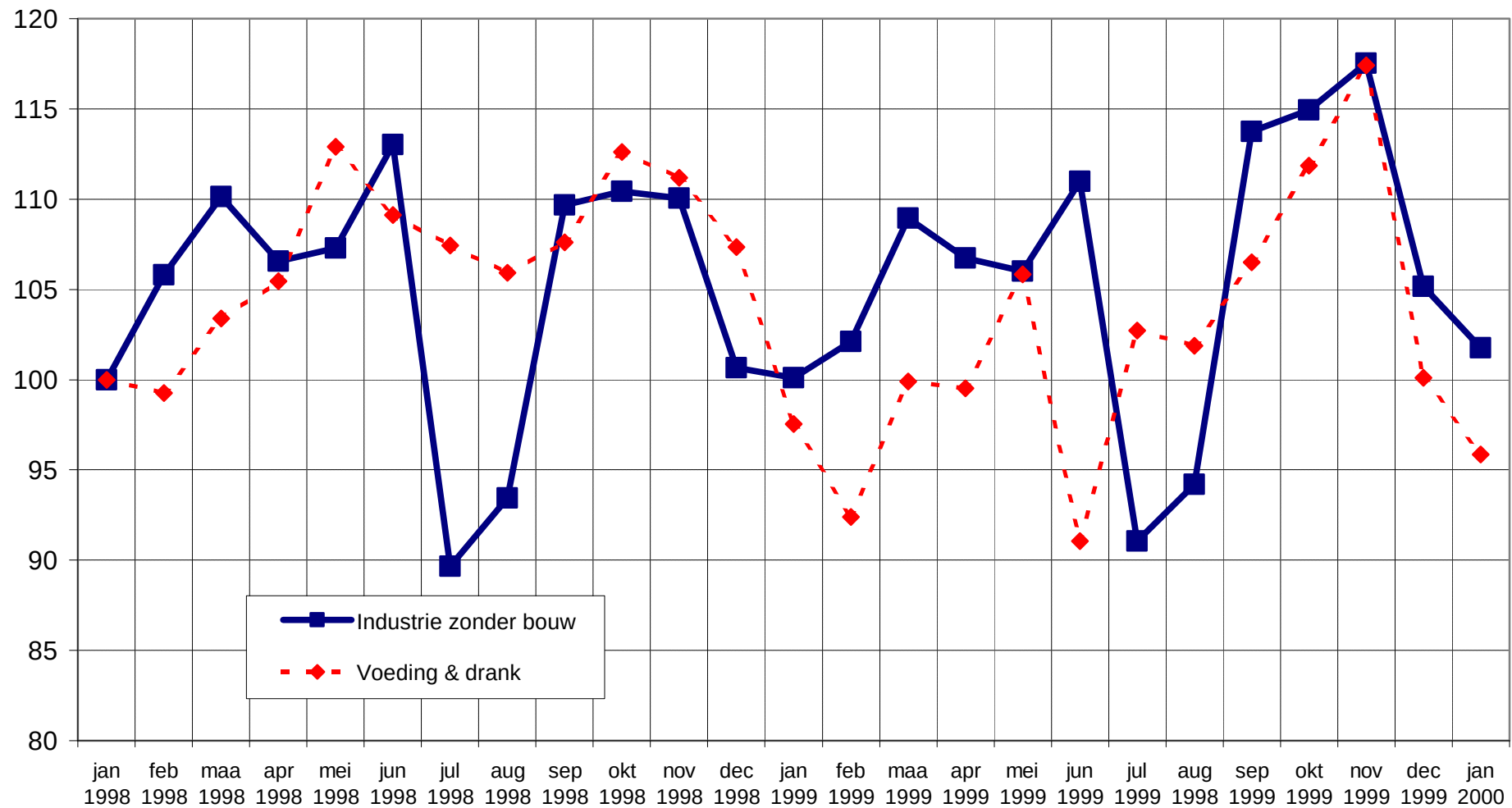
GRAFIEK 2: CONJUNCTUURENQUÊTE NBB
SYNTHETISCHE CURVE VOOR DE VOEDINGSNIJVERHEID
BELGIË

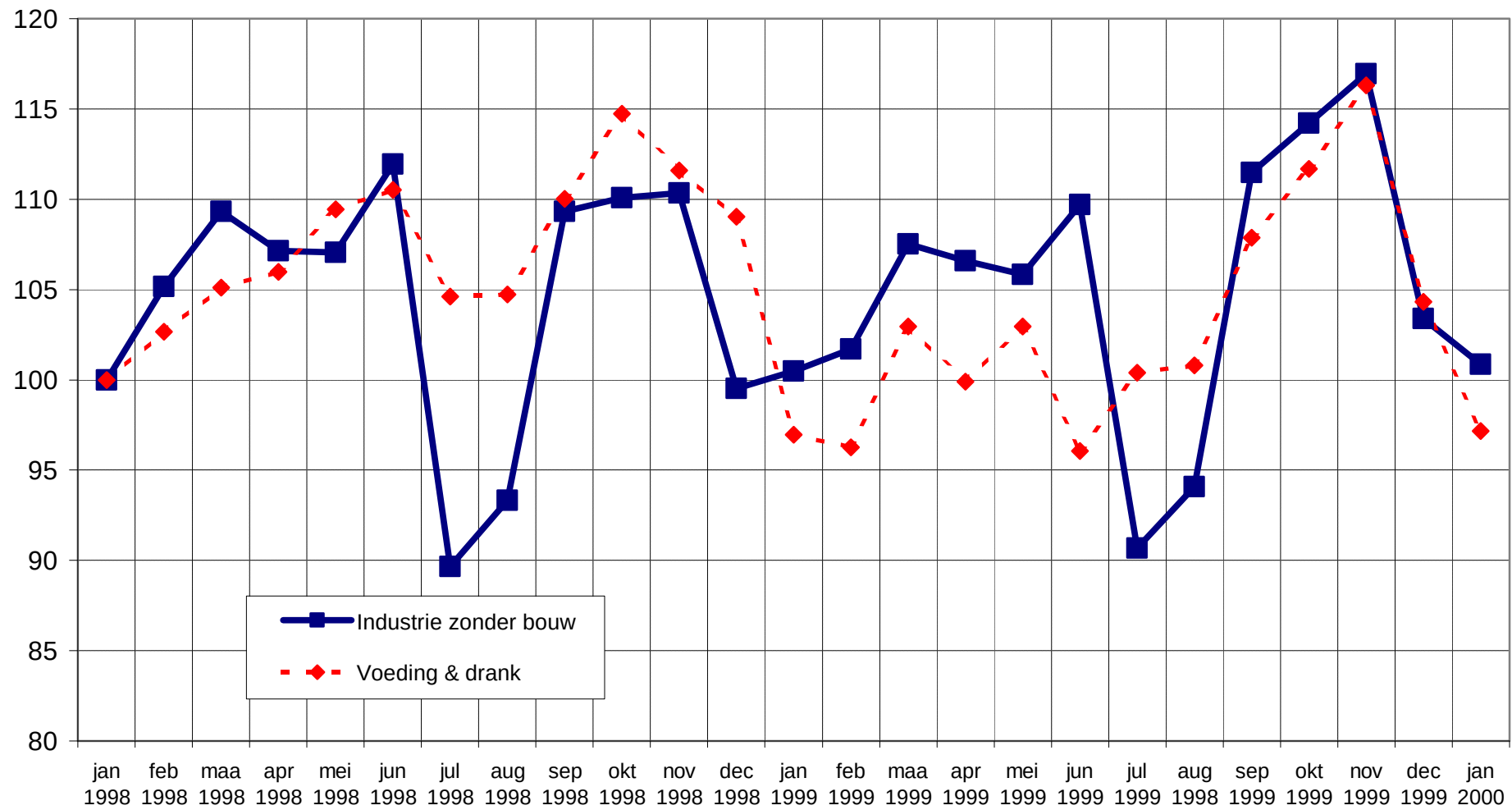
**GRAFIEK 3: INDICATOR VAN HET CONSUMENTENVERTROUWEN
EN BEREIDHEID TOT BELANGRIJKE AANKOPEN.
BELGIË**

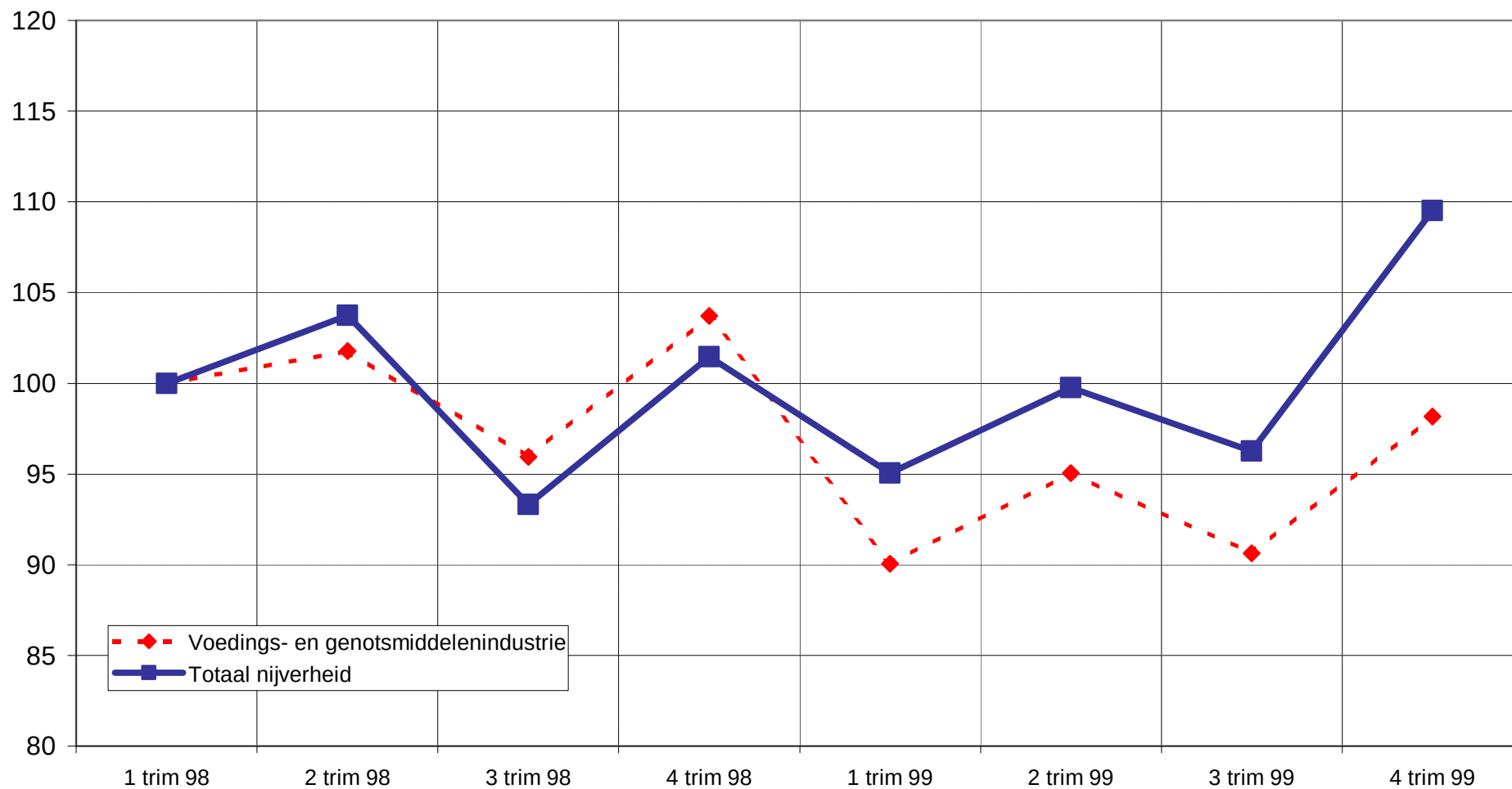
GRAFIEK 4: INDUSTRIËLE PRODUCTIE PER WERKDAG
VLAAMSE GEWEST
(INDICES, JAN 1998 = 100)

GRAFIEK 5: INDUSTRIËLE PRODUCTIE PER WERKDAG
BELGIË
 (INDICES, JAN 1998 = 100)

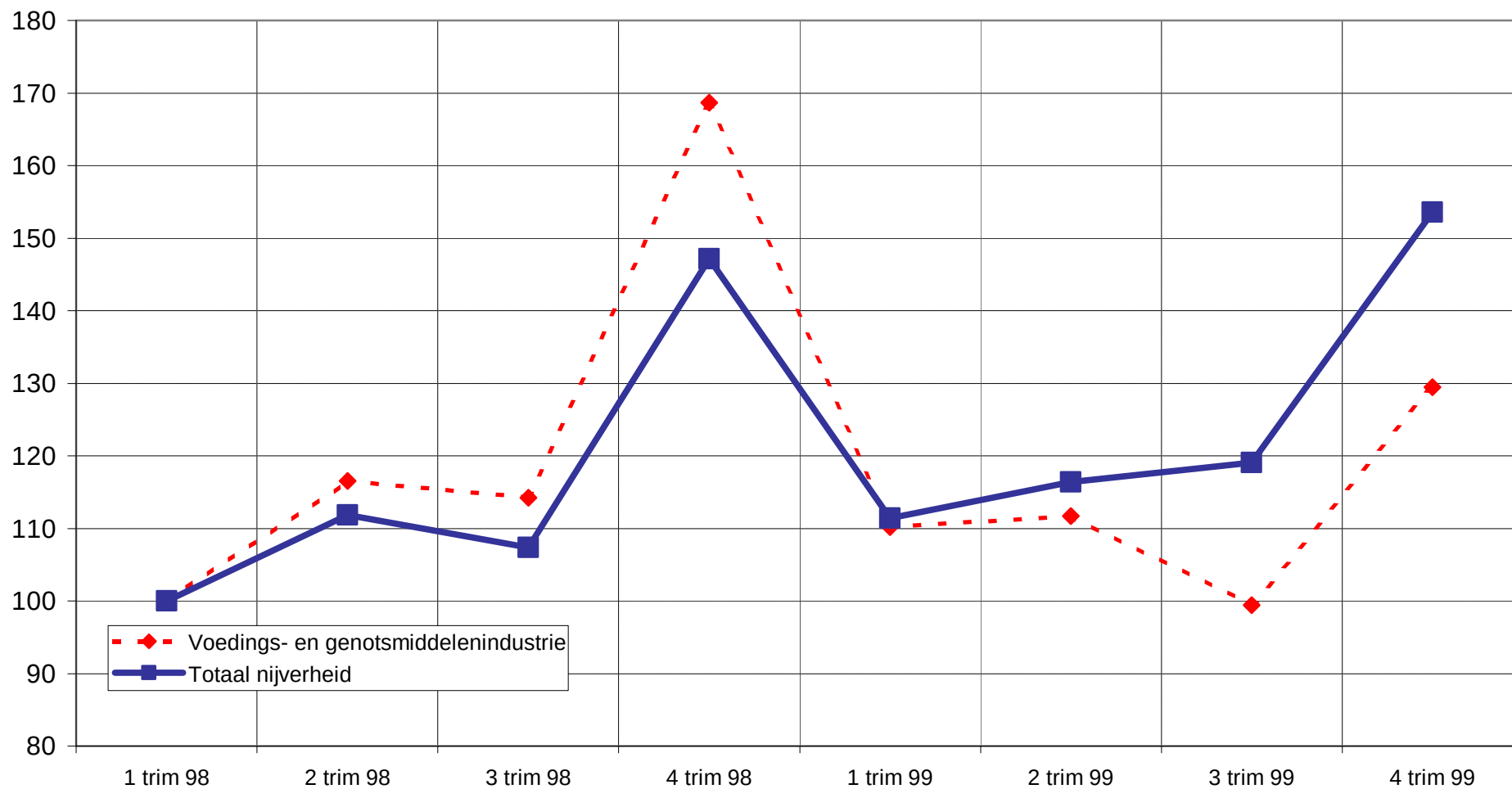

GRAFIEK 6: OMZET (a)
VLAAMSE GEWEST
(INDICES, 1 trim 1998 = 100)

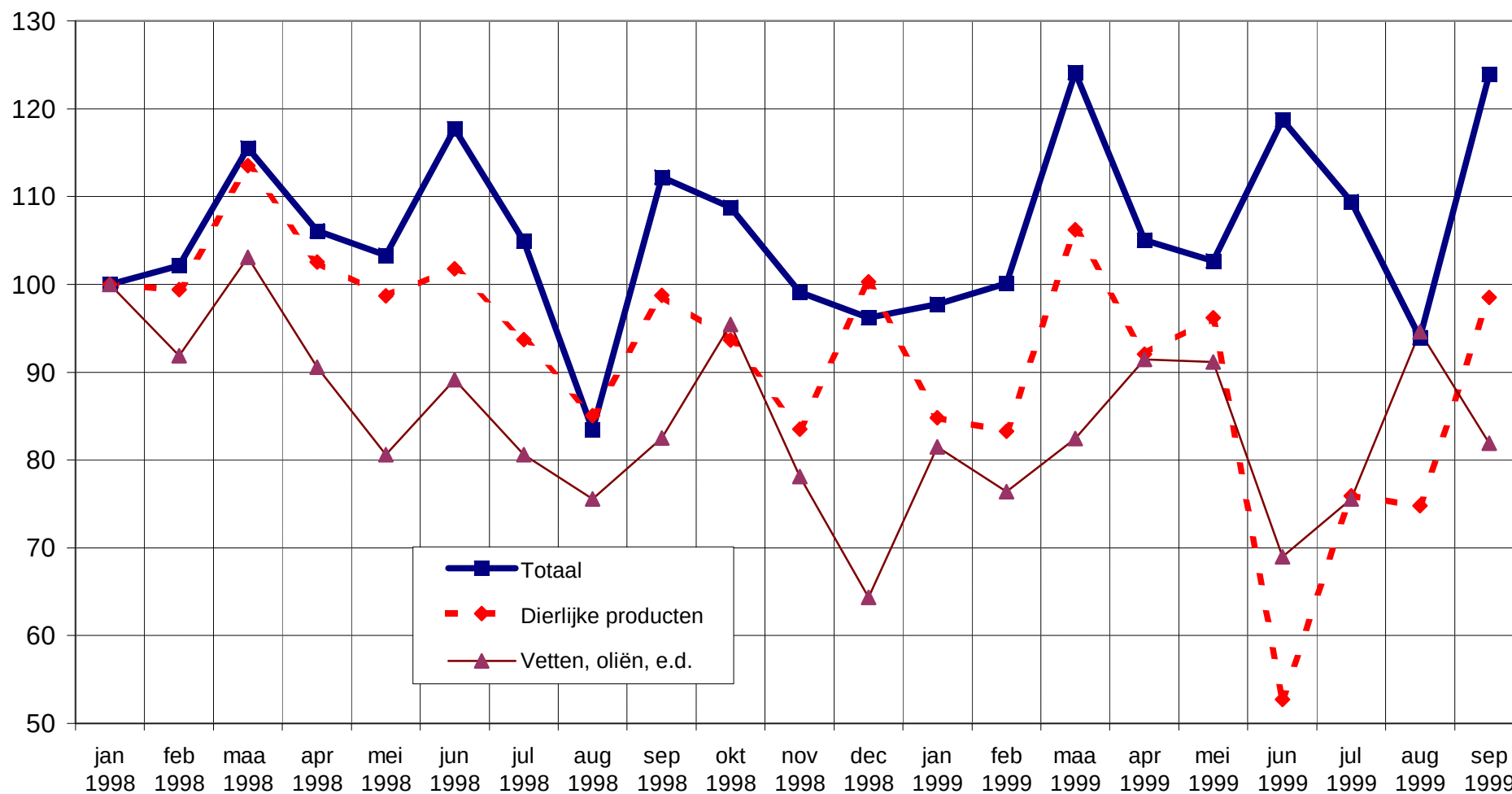
Bron: NIS, verwerking: Administratie Planning en Statistiek
(a) Totaal van maand- en kwartaalaangevers

GRAFIEK 7: INVESTERINGEN (a)
VLAAMSE GEWEST
(INDICES, 1 trim 1998 = 100)

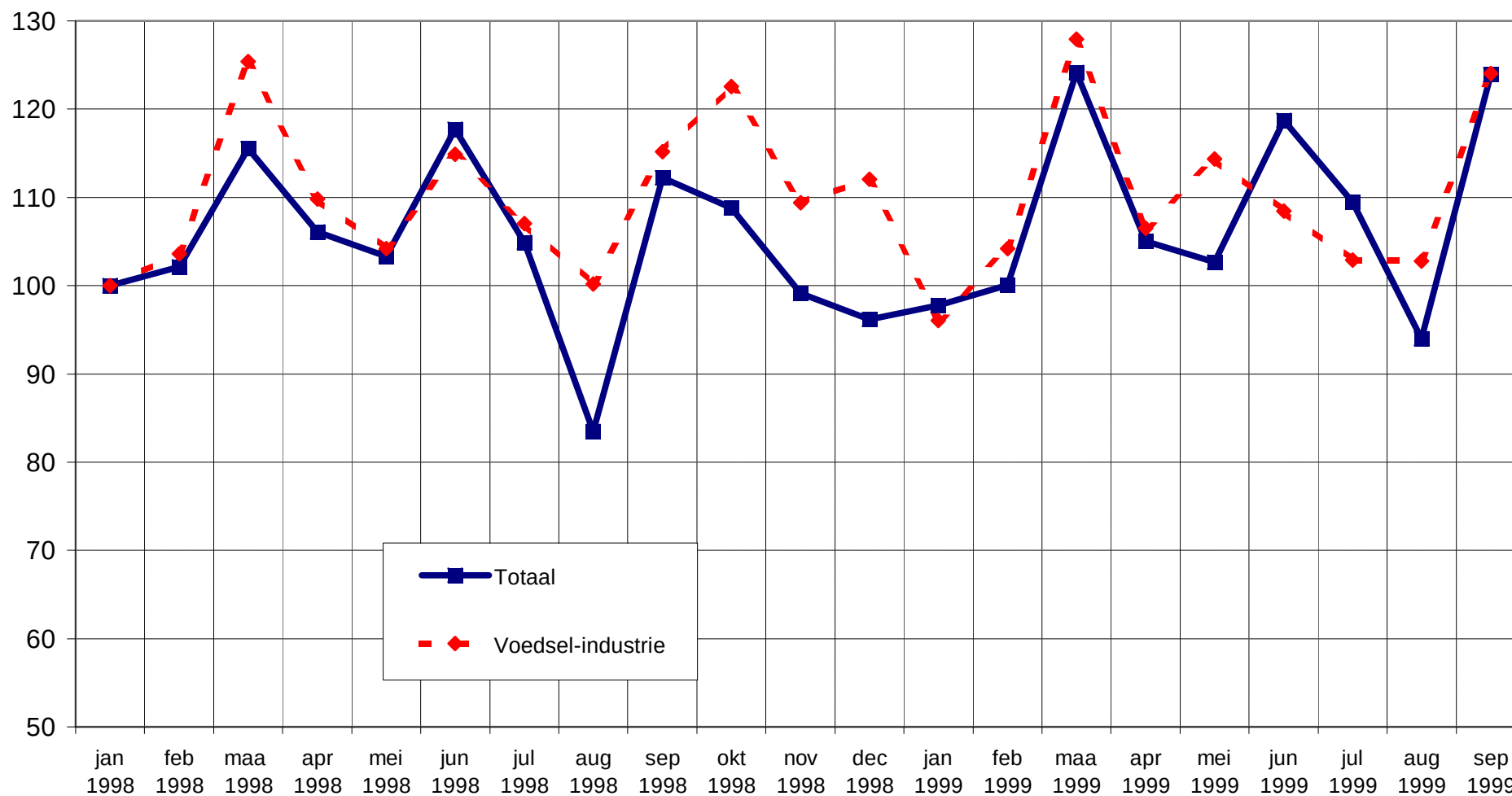

Bron: NIS, verwerking: Administratie Planning en Statistiek
(a) Totaal van maand- en kwartaalaangevers

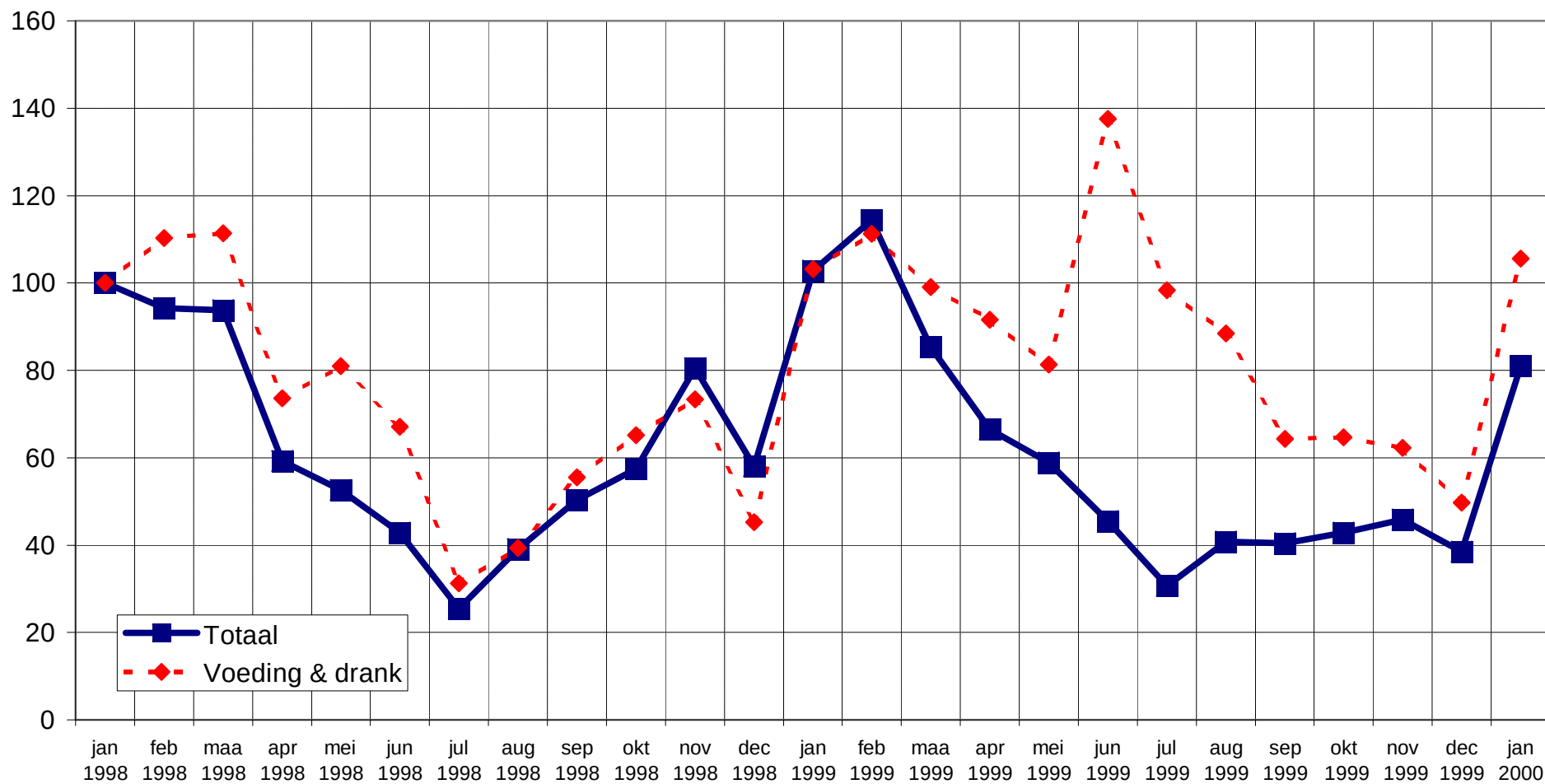
**GRAFIEK 8: EVOLUTIE VAN DE UITVOER UIT HET VLAAMSE GEWEST.
TOTALE UITVOER EN UITVOER VAN DIERLIJKE PRODUCTEN EN VETTEN & OLIËN
(INDICES, JAN 1998 = 100)**

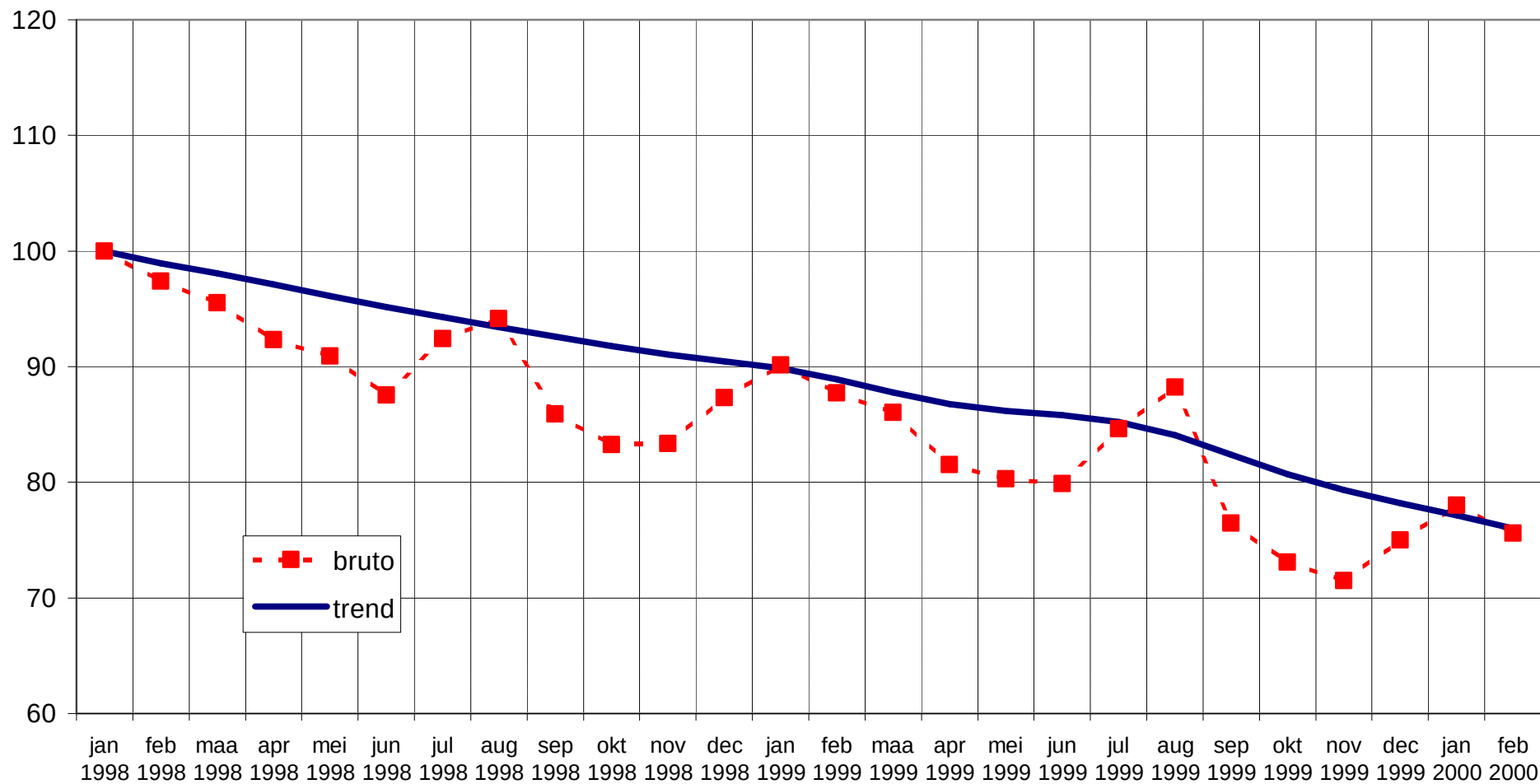
GRAFIEK 9: EVOLUTIE VAN DE UITVOER UIT HET VLAAMSE GEWEST.
TOTALE UITVOER EN UITVOER VAN DE VOEDSELINDUSTRIE
 (INDICES, JAN 1998 = 100)

**GRAFIEK 10: TIJDELIJKE WERKLOOSHEID - GEMIDDELD AANTAL
VLAAMSE GEWEST
TOTAAL EN SECTOR VOEDING & DRANK
(INDICES, JAN 1998 = 100)**

**GRAFIEK 11: UITKERINGSGERECHTIGDE VOLLEDIG WERKLOZEN
VLAAMSE GEWEST
SECTOR VOEDING
(INDICES, JAN 1998 = 100)**

BIJLAGE 2: CONJUNCTUUR OP DE WEBSITE 'VLAAMSE STATISTIEKEN'

De administratie Planning en Statistiek lanceerde begin 2000 een nieuwe rubriek gewijd aan het thema 'conjunctuur'. Deze rubriek is een nieuwe aanwinst op de website 'Vlaamse statistieken' van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Deze nieuwe deelsite wil de gebruiker wegwijs maken in de veelheid aan conjunctuurinformatie op het Internet. De rubriek 'Conjunctuur' bevat dan ook meer dan 500 hyperlinks en is een illustratie van nieuwe ontwikkelingen op het Internet. Daarbij is sprake van een geïntegreerd aanbod waar diverse facetten van een thema op een systematische en geordende manier gepresenteerd worden.

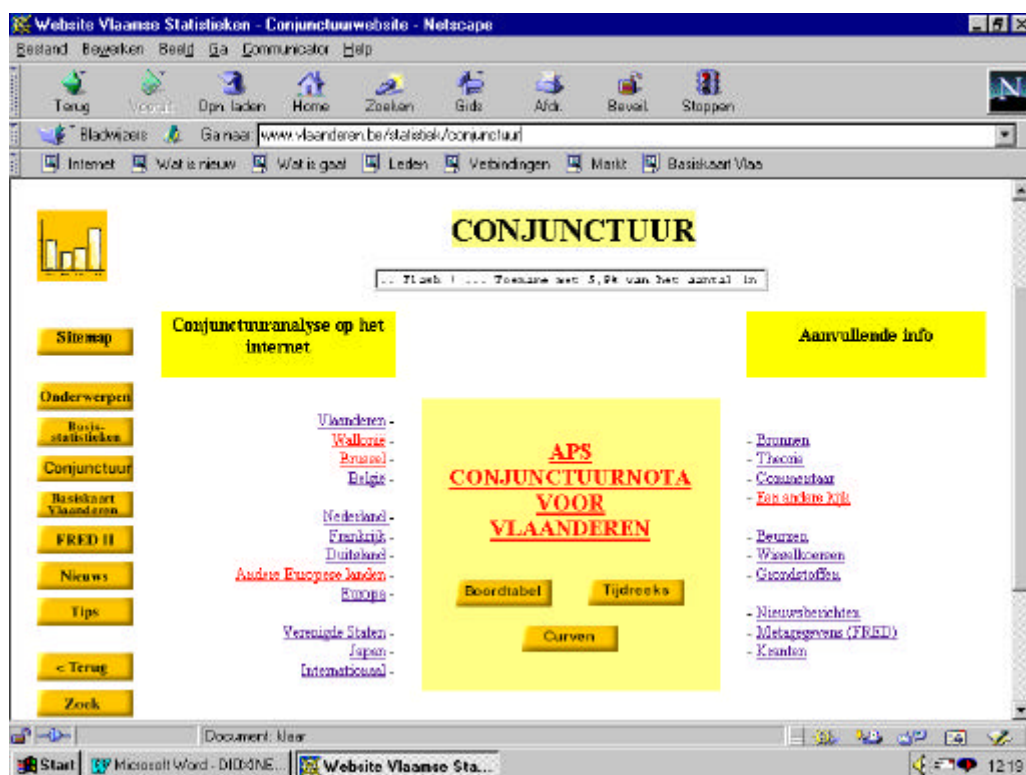
De site is zo opgevat dat de 'Conjunctuurnota voor Vlaanderen' centraal staat. Deze is integraal downloadbaar als pdf. Ook kan men een boordtabel met de recentste Vlaamse data downloaden, Excel-tabellen met tijdreeksen raadplegen of kijken naar conjunctuurgrafieken.

Aan de linkerkant bevinden zich hyperlinks naar data en analyses in binnen- en buitenland. Achtereenvolgens komen aan bod: Vlaanderen, Wallonië, Brussel, België, onze belangrijkste handelspartners, Europa, de Verenigde Staten, Japan, en de mondiale omgeving.

Rechts op de site bevindt zich aanvullende informatie. Dit gaat over theoretische beschouwingen, algemene commentaren, nieuwsberichten, rubrieken uit kranten, metadata, homepages van conjunctuurinstituten. Graag vestigen wij uw aandacht op de deelrubriek 'Een andere kijk' waar verwijzingen staan naar sites die het economische verloop in verband brengen met aspecten van het milieu, de globale sociale context en duurzame ontwikkeling.

Website 'Vlaamse statistieken':
www.vlaanderen.be/statistiek

Rubriek 'Conjunctuur':
www.vlaanderen.be/statistiek/conjunctuur

BIJLAGE 3: PRODUCTEN VAN DE ADMINISTRATIE PLANNING EN STATISTIEK

De **website VLAAMSE STATISTIEKEN** is raadpleegbaar op de site www.vlaanderen.be. Ze bevat een schat aan Vlaamse overheidsstatistieken. Deze site is een ideaal startpunt voor wie in de openbare statistiek een eigen weg zoekt. Op dit ogenblik zijn zeven rubrieken te raadplegen:

- ‘*Statistische onderwerpen*’ geeft per beleidsdomein een overzicht van de contactpersonen statistiek, statistische publicaties binnen de Vlaamse overheid en hyperlinks naar statistiekpagina’s in binnen- en buitenland;
- ‘*Basisstatistieken*’ bevat downloadbare tabellen uit de publicaties van APS evenals gemeentelijke statistieken;
- ‘*Conjunctuur*’ bevat – naast de downloadbare Conjunctuurnota voor Vlaanderen van APS ook meer dan 500 hyperlinks naar conjunctuurinformatie in binnen- en buitenland;
- ‘*Basiskaart Vlaanderen*’ biedt de mogelijkheid om sociaal-economische statistieken interactief te bevragen a.h.v. een kaart van Vlaanderen met verschillende gebiedsindelingen. Het is mogelijk om statistische rapporten op te vragen of om gebieden die aan bepaalde criteria voldoen in kaart te brengen;
- ‘*FRED II*’ is een metadatabank met beschrijvende informatie over welke statistische reeksen er bestaan, waar ze te vinden zijn, wat de kwaliteit ervan is enz.;
- ‘*Statistisch nieuws*’ geeft u een overzicht van en commentaar bij nieuwe statistieken;
- ‘*Tips voor een goed gebruik van statistiek*’ brengt een aantal basisregels van de statistiek in herinnering.

De administratie Planning en Statistiek geeft volgende **publicaties** uit:

- VRIND (Vlaamse Regionale Indicatoren) geeft aan de hand van interessant cijfermateriaal een concreet beeld van wat de Vlaamse overheid doet, op welke terreinen zij actief is en welke resultaten zij behaalt. Het VRIND-rapport 1999 is beschikbaar en kan schriftelijk besteld worden bij de administratie Planning en Statistiek. U betaalt vooraf 500 frank (12,39 euro) door storting op rekeningnummer 091-2202012-44 van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement AZF, afdeling Algemene Administratieve Diensten, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel. U kan VRIND ook downloaden op de website ‘Vlaamse statistieken’ (www.vlaanderen.be/statistiek) onder de rubriek ‘Basisstatistieken’.
- PROFIEL VLAANDEREN is een onmisbare steun voor wie zich snel wil oriënteren over Vlaanderen op gebieden zoals bevolking, gezondheidszorg, maatschappelijk welzijn, cultuur, onderwijs, arbeidsmarkt, macro-economie, verkeer en vervoer, huisvesting, milieu en andere. Profiel Vlaanderen 2000 is gratis verkrijgbaar (ook via mailinglist) bij de administratie Planning en Statistiek, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel, tel.: 02/553.57.84. U kan de statistiekreeksen uit de brochure ook downloaden op de website ‘Vlaamse statistieken’ (www.vlaanderen.be/statistiek) onder de rubriek ‘Basisstatistieken’.
- VLAANDEREN IN CIJFERS 2000 is een vouwfolder met de voornaamste socio-economische data over Vlaanderen. Deze vouwfolder is gratis verkrijgbaar (ook via mailinglist) bij de administratie Planning en Statistiek, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel, tel.: 02/553.57.84. U vindt geactualiseerde cijfers op de website ‘Vlaamse statistieken’ (www.vlaanderen.be/statistiek) onder de rubriek ‘Basisstatistieken’.
- CONJUNCTUURNOTA VOOR VLAANDEREN verschijnt per kwartaal en geeft actuele informatie over de Vlaamse conjunctuurindicatoren, naast een situering in een ruimere, internationale context. De ‘Conjunctuurnota voor Vlaanderen’ is als pdf downloadbaar op de website ‘Vlaamse statistieken’, rubriek ‘Conjunctuur’. U kan eventueel ook gratis een gedrukte versie bekomen (ook via mailinglist) bij de administratie Planning en Statistiek, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel, tel.: 02/553.57.84.
- STATIVARIA is een publicatiereeks die aan de ambtenaren van de diensten van de Vlaamse regering, maar ook aan andere belangstellenden, originele informatie bezorgt die nuttig is bij de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie van het Vlaamse beleid. De publicaties zijn gratis verkrijgbaar (per nummer of via mailinglist) bij de administratie Planning en Statistiek, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel, tel.: 02/553.57.84. De recentste uitgaven vindt u ook terug op de website ‘Vlaamse statistieken’ (www.vlaanderen.be/statistiek) onder de rubriek ‘Basisstatistieken’. Soms is er zelfs uitgebreidere informatie beschikbaar op de website.

STATIVARIA

Stativaria is de titel van een publicatiereeks van de administratie Planning en Statistiek, departement Algemene Zaken en Financiën van de Vlaamse Gemeenschap.

Aan de ambtenaren van de diensten van de Vlaamse regering wordt originele informatie bezorgd die nuttig is bij de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie van het Vlaamse beleid.

Stativaria wordt sinds 1993 uitgegeven. De vorige nummers behandelen de volgende onderwerpen:

- nr. 1: Het bruto geografisch product van het Vlaamse Gewest tegen factorkosten in werkelijke prijzen (1985-1991), Brussel, 1993, 8 blz.
- nr. 2: Investerings van de Vlaamse Gemeenschap: situatie en vooruitzichten (1991-1996), Brussel, 1993, 15 blz.
- nr. 3: VFIK-migranten anno 1993. Cijfers voor het Vlaamse Gewest en de gemeenten, Brussel, 1993, 141 blz. (niet meer beschikbaar)
- nr. 4: De economische groei van de Gewesten in de periode 1980-1992, Brussel, 1994, 9 blz. + bijlage.
- nr. 5: Ambtenaren en overheidstewerkstelling nader bekeken, Brussel, 1994, 11 blz. + bijlage.
- nr. 6: Investerings in bouw- en infrastructuurwerken. Vlaamse overheid (1991-1998), 1994, 157 blz.
- nr. 7: Gemeentelijke kansarmoede-indicatoren 1993, 1995, 57 blz.
- nr. 8: De economische groei van de gewesten: APS-schattingen voor 1993, 1995, 8 p + bijlage.
- nr. 9: VFIK-migranten op 1 januari 1994. Het Vlaamse gewest en de gemeenten, 1995, 149 blz
- nr. 10: Vlaamse steden en Gemeenten. Wegwijzer in bestaande typologieën 1995, 108 blz
- nr. 11: Gemeentelijke kansarmoede-indicatoren 1995, 1995, 133 blz.
- nr. 12: Prognoses als beleidsinstrument. Wegwijzer voor het beschikbaar aanbod, 1996, 107 blz.
- nr. 13: Vlaamse overheidskredieten in de bouw en de infrastructuur: investeringskredieten 1995-1996, 1996, 38 blz.
- nr. 14: De bodembezetting in Vlaanderen. Regionale en gemeentelijke evolutie tussen 1985 en 1995, september 1996, 78 blz.
- nr. 15: Kansarmoedecijfers volgens het decreet op het Sociaal-Impulsfonds, september 1996, 19 blz. + bijlagen
- nr. 16: Middellange termijnvooruitzichten voor de economische groei in Vlaanderen 1994-1997, januari 1997, 11 blz.
- nr. 17: De duale samenleving: percepties van de Vlamingen anno 1996. Resultaten op basis van de APS-survey 'Culturele verschuivingen in Vlaanderen', juni 1997, 22 blz.
- nr. 18: De bebouwde oppervlakte in Vlaanderen: regionale en gemeentelijke evolutie tussen 1985 en 1995, augustus 1997, 170 blz.
- nr. 19: De Economic Decision Power (EDP) in Vlaanderen: Geo-economische kencijfers voor de periode 1993-1995, november 1997, 129 blz.
- nr. 20: Evolutie van het aantal WIGW's in Vlaanderen tussen 1993 en 1997, Gewest – Arrondissement – Gemeenten, maart 1998, 160 blz.
- nr. 21: De Economic Decision Power (EDP) in Vlaanderen: Geo-economische kencijfers voor de periode 1993-1995, januari 1999, 105 blz.
- nr. 22: Kansarmoedecijfers volgens het decreet op het Sociaal Impulsfonds. Geactualiseerde cijfers 1998, september 1999, 86 blz.